

๕๐๑๐๗๕๐๔: สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย

คำสำคัญ : ปราสาท / ศิลปะไทย

สมโชค สิ้นบุญกุล : พัฒนาการของแนวคิดและรูปแบบปราสาทในศิลปะไทย.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศ.ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์. ๑๕๐ หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดและรูปแบบของปราสาทในศิลปะไทย นับตั้งแต่ในศิลปะก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ได้แก่ ศิลปะทวารวดี ศิลปะศรีวิชัย ศิลปะขอมในประเทศไทย และศิลปะหริภุญชัย รวมทั้งในศิลปะหลังพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ได้แก่ ศิลปะสุโขทัย ศิลปะล้านนา ศิลปะอยุธยา และศิลปะรัตนโกสินทร์

ในการวิจัยนี้ได้อาศัยข้อมูลหลักฐานจากงานสถาปัตยกรรมและงานศิลปกรรมในแขนงต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่นงานจิตรกรรม งานประติมากรรม งานมณฑลศิลป์ และงานประณีตศิลป์ รวมถึงข้อมูลจากจารึกและเอกสารทางประวัติศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่าปราสาทในศิลปะไทยช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๕ มีพื้นฐานของแนวคิดและรูปแบบซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะอินเดีย โดยเฉพาะปราสาทแบบเรือนชั้น แบบวิมานในศิลปะอินเดียได้ นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๕ เป็นต้นมา ในศิลปะสุโขทัย ศิลปะล้านนา และศิลปะอยุธยา แนวคิดและรูปแบบดังกล่าวยังคงมีพัฒนาการที่สืบเนื่องต่อมา ขณะเดียวกันก็เกิดรูปแบบที่แสดงถึงการลดรูปไปเป็นปราสาทแบบเรือนยอด รวมทั้งยังมีการรับเอาแรงบันดาลใจจากศิลปะในวัฒนธรรมใกล้เคียงรอบข้างมาพัฒนา ปรับปรุงและคลี่คลายจนเกิดแบบแผนซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะในแต่ละศิลปะ โดยเฉพาะในศิลปะอยุธยาตอนปลายที่จะเป็นพื้นฐานและแบบอย่างอันสำคัญให้กับแบบแผนของปราสาทในศิลปะรัตนโกสินทร์ซึ่งได้พัฒนาต่อมาจนเกิดเป็นระเบียบแบบแผนอันเคร่งครัด อย่างไรก็ตามรูปแบบอันเป็นลักษณะเฉพาะรวมถึงแนวคิดของการใช้งานและรูปแบบซึ่งต่างไปจากแบบแผนประเพณีก็ได้ปรากฏในศิลปะรัตนโกสินทร์ด้วย

ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา ๒๕๕๔

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

50107904 : MAJOR : THAI ART HISTORY

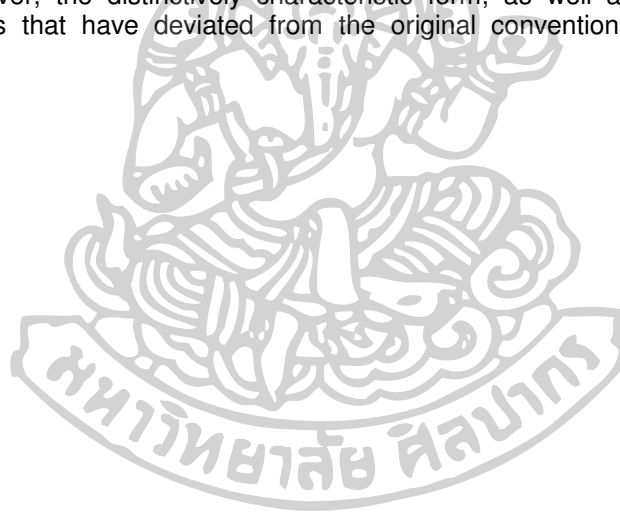
KEY WORD : PRASADA / THAI ART

SOMCHOK SINNUGOOL : THE DEVELOPMENT OF THE CONCEPTS AND THE STYLE OF PRASADA IN THAI ART. THESIS ADVISOR : PROF. SAKCHAI SAISINGHA ,Ph.D. 350 pp.

The objective of the dissertation is to study the development of and influential factors on the concept and form of the prasada in Thai architectural art beginning with pre-19th Buddhist century art, namely the Dvaravati, Srivijaya, Siamese-Khmer and Haribhunjaya styles, and leading on to post-19th Buddhist century art, namely the Sukhothai, Lanna, Ayudhya and Ratanakosin styles.

The research makes use of related documents and evidence concerning architecture and fine arts, such as painting, sculpture, interior decoration and decorative art, including inscriptions and historical documents.

The research has found that the prasada in pre-19th Buddhist century Thai art is conceptually and formalistically based on and influenced by Indian art, particularly the vimana-style, tiered structure of the Prasada in South Indian art. From the 19th Buddhist century onwards, in the Sukhothai, Lanna and Ayudhya arts, the adopted concept and form continued to dominate, while, at the same time, the form was reduced to the spired structure, as well as being inspired by neighbouring cultures in improving, adopting and adapting the stylistic conventions of each period. In particular, the late Ayudhyan style was the basis and model of the conventions of the Ratanakosin Prasada and was further developed into a rigid convention. However, the distinctively characteristic form, as well as the functional and formalistic concepts that have deviated from the original conventions, remain evident in Ratanakosin art.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลท่านต่างๆดังนี้

นายยุทธชัย สิ้นบุญ และนางอรพิน สิ้นบุญ บิดา มารดา,

ศาสตราจารย์ไขแสง สุชะวัฒนะ ครูผู้ให้ความเมตตาและสนับสนุนด้านการศึกษา, นายชวิน สิ้นบุญ
ให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือด้านเอกสาร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ได้แก่ ศาสตราจารย์ไขแสง สุชะวัฒนะ,
ศาสตราจารย์ ดร.สันติ เล็กสุขุม, ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์, อาจารย์สมชาย ณ นครพนม
และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ติงสัญชลี

ครูอาจารย์ผู้ให้ความเมตตาและความรู้ทางศิลปะและสถาปัตยกรรมไทย

อาจารย์จักรพันธุ์ โปษยกฤต, อาจารย์วัลลภศิริ สดประเสริฐ, อาจารย์พันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก คณาจารย์
ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.สันติ
เล็กสุขุม, ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ติงสัญชลี และผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร.รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง คณาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ได้แก่ ศาสตราจารย์หม่อมราชวงศ์เน่งน้อย ศักดิ์ศรี, ศาสตราจารย์ไขแสง สุชะวัฒนะ,
รองศาสตราจารย์ ภิญโญ สุวรรณคีรี, อาจารย์ พล.อ.ต.อาวุธ เงินชูกลิ่น, อาจารย์เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี,
อาจารย์สัญญาชัย หมายมัน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประชา แสงสายัณห์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พงศกร ยิ้ม
สวัสดิ์ คณาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้แก่ รองศาสตราจารย์ เสนอ
นิลเดช, รองศาสตราจารย์ สมใจ นิมเล็ก และรองศาสตราจารย์สมคิด จิระทัศนกุล ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์สุดจิต สนั่นไหว คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต รองศาสตราจารย์
วิวัฒน์ เตมีพันธ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง และ อาจารย์อภินันท์ สงเคราะห์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รอง
ศาสตราจารย์นพมาส แวหงส์ ได้กรุณาแปลบทคัดย่อในภาคภาษาอังกฤษ

ความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแต่ บิดา มารดา และครูอาจารย์ ผู้เป็นที่รักและเทิดทูนยิ่ง